

[Domovská Stránka](#) > ... > [Vaše Práva](#) > [Základné Práva](#) > [Podnikanie a Ľudské Práva](#) > Sweden

Podnikanie a ľudské práva

Autor obsahu

Švédsko

Švédsko

1. Aký druh súdnej ochrany mám vo vašej krajine ako obeť porušenia ľudských práv v súvislosti s podnikaním? Je súčasťou tejto ochrany aj náhrada škody?

Vo Švédsku sa nerozlišuje medzi porušovaním ľudských práv v súvislosti s podnikaním a inými druhmi porušovania ľudských práv. V oblasti podnikania a ľudských práv neexistujú žiadne osobitné predpisy. Právne opravné prostriedky vo švédskom právnom systéme sú v súlade s medzinárodnými dohovormi o ľudských právach, ktorých je Švédsko signatárom.

Súdna ochrana proti porušovaniu ľudských práv je zakotvená v Európskom dohovore o ľudských právach, Charte základných práv Európskej únie a vo švédskej ústave.

Ak sa domnievate, že boli porušené vaše ľudské práva, môžete sa obrátiť na rôzne orgány v závislosti od toho, k čomu došlo.

Môžete požiadať o začatie súdneho konania alebo o preskúmanie vykonané švédskym orgánom na preskúmanie alebo sa môžete obrátiť so sťažnosťou na národné kontaktné miesto.

Súdne konanie

Vo väčšine prípadov môžete dať svoj prípad prerokovať na súd tak či onak. Trestné činy môže na súd postúpiť prokurátor. Ak sa prokurátor rozhodne o nezačatí trestného stíhania, v niektorých prípadoch tak môžete urobiť sám (sama). V konečnom dôsledku si môžete voči štátu nárokovať náhradu škody.

Vo Švédsku sa rozlišujú tri druhy súdov:

- všeobecné sudy, ktoré zahŕňajú okresné sudy (*tingsrätt*), odvolacie sudy (*hovrätt*) a Najvyšší súd (*Högsta domstolen*),
- všeobecné správne sudy, t. j. správne sudy (*förvaltningsrätt*), správne odvolacie sudy (*kammarrätt*) a Najvyšší správny súd (*Högsta förvaltningsdomstolen*),
- špecializované sudy, ktoré rozhodujú o sporoch v rôznych špecializovaných oblastiach, napríklad pracovný súd (*Arbetsdomstolen*).

Žiadosť o preskúmanie švédskym orgánom na preskúmanie

Dodržiavanie ľudských práv preskúmajú rôzni ombudsmeni.

Každý, kto sa domnieva, že s ním (ňou) alebo s niekým iným nesprávne alebo nespravodlivo zaobchádzal orgán alebo úradník orgánu v štátnom alebo samosprávnom sektore, sa môže obrátiť so sťažnosťou na parlamentného ombudsmana (*Justitieombudsmannen*). Parlamentný ombudsman dohliada na uplatňovanie zákonov a iných predpisov vo verejných činnostiach.

Podľa mandátu parlamentného ombudsmana sa jeho dohľad vzťahuje aj na „ostatné osoby, ktorých zamestnanie alebo úloha zahŕňa výkon verejnej moci, pokiaľ ide o tento aspekt ich činností“ a na „úradníkov a osoby

zamestnané vo verejných podnikoch pri vykonávaní činností v mene takéhoto podniku, pri ktorých má vláda prostredníctvom činnosti podniku rozhodujúci vplyv“.

Niektoré dozorné funkcie vykonáva aj verejný ochranca práv (*justitiekanslern*), ktorého vymenúva vláda. Povinnosti verejného ochranca práv zahŕňajú preskúvanie sťažností a vyrovnávanie nárokov na náhradu škody voči štátu.

Úrad ombudsmana pre rovnosť (*diskrimineringsombudsmannen*) je vládna agentúra, ktorá zodpovedá za monitorovanie dodržiavania zákona o diskriminácii. Ombudsman sa musí v prvom rade snažiť presvedčiť osoby, na ktoré sa zákon vzťahuje, aby ho dodržiavali dobrovoľne. Ombudsman však môže podať žalobu na súd aj v mene jednotlivca, ktorý s tým súhlasí. Osobám, ktoré porušia zákon o diskriminácii, sa môže nariadiť, aby zaplatili diskriminovanej osobe náhradu škody za diskrimináciu.

Podanie sťažnosti na národnom kontaktnom mieste

V usmerneniach OECD pre nadnárodné spoločnosti sa poskytuje možnosť dať váš prípad prerokovať prostredníctvom národných kontaktných miest (ďalej len „NKM“). Švédske NKM predstavuje tripartitnú spoluprácu medzi štátom, podnikateľským odvetvím a odborovými zväzmi.

Štát zastupuje ministerstvo zahraničných vecí, ktoré zvoláva zasadnutia, pričom môžu byť prizvané aj iné ministerstvá. Podnikateľské odvetvie zastupuje Konfederácia švédskych podnikov, Švédska obchodná federácia a Švédska federácia majiteľov podnikov a odborové zväzy zastupuje Švédska konfederácia odborových zväzov, Švédska konfederácia profesijných združení, zväz Unionen, zväz IF Metall a Švédske združenie absolventov inžinierstva. Keďže usmernenia sú dobrovoľné, NKM nie je spôsobilé na ukladanie sankcií. Hlavnou úlohou kontaktného miesta je podporovať spoločnosti, aby dodržiavali usmernenia a spolupracovali pri riešení problémov v jednotlivých prípadoch pomocou dialógu a diskusie.

[Národné kontaktné miesto - Regeringen.se](http://Regeringen.se)

2. Existujú vo vašej krajine osobitné pravidlá pre prípady závažného porušenia ľudských práv? Vzťahujú sa tieto pravidlá na trestné činy proti životnému prostrediu alebo prípady závažného pracovného vykorisťovania?

Nijaké osobitné pravidlá pre prípady závažného porušenia ľudských práv neexistujú, a to ani na vnútroštátnej, ani na medzinárodnej úrovni. Pri posudzovaní porušenia ľudských práv však zohráva úlohu zásada proporcionality vrátane závažnosti porušenia. Súdna ochrana proti porušovaniu ľudských práv je zakotvená v Európskom dohovore o ľudských právach, Charte základných práv Európskej únie a vo švédskej ústave.

3. Som obeťou porušovania ľudských práv v dôsledku aktivít európskej nadnárodnej spoločnosti, ku ktorému došlo mimo územia Európskej únie. Môžem sa obrátiť na súdy vo vašej krajine, aj keď nie som občanom EÚ alebo nežijem na území EÚ? Za akých podmienok sa podáva žaloba za porušenie mojich práv? Kde môžem nájsť ďalšie informácie?

Podmienky podania žaloby na švédsky súd

Aby mohla zahraničná osoba podať žalobu na švédsky súd, základnou podmienkou je, že musí byť schopná preukázať švédsku právomoc, t. j. preukázať, že švédsky súd má právomoc vyhlásiť žalobu za prípustnú. Možnosti tohto postupu sa v rôznych prípadoch líšia:

1. V prípadoch, keď boli porušené ľudské práva jednotlivca zo strany švédskej spoločnosti alebo jej pobočiek v zahraničí, žalobu proti danej spoločnosti možno v zásade vždy podať na súd vo Švédsku.
2. Ak došlo k porušeniu zo strany dcérskej spoločnosti vo švédskom vlastníctve alebo pod švédskou kontrolou a jej sídlo sa nachádza v tretej krajine (t. j. mimo EÚ, Islandu, Nórska a Švajčiarska), žalobu proti dcérskej spoločnosti možno podať na súd vo Švédsku len za určitých podmienok.

3. Ak došlo k porušeniu zo strany dcérskej spoločnosti vo švédskom vlastníctve alebo pod švédskou kontrolou a jej sídlo sa nachádza v inej krajine EÚ alebo na Islande, v Nórsku alebo vo Švajčiarsku, možnosti podania žaloby proti dcérskej spoločnosti na súd vo Švédsku sú obmedzené na výnimočné prípady.

Všeobecné podmienky na uplatnenie švédskej právomoci

Švédske súdy musia z vlastnej iniciatívy preskúmať, či majú vo veci právomoc. Ak sú v prípade žaloby príslušné švédske súdy, znamená to, že švédsky súd je príslušný zaoberať sa vecou a rozhodovať vo veci samej.

V prípadoch, keď má spoločnosť dopúšťajúca sa porušovania (žalovaná strana) sídlo v členskom štáte EÚ, uplatňuje sa nariadenie Brusel I. Toto nariadenie však obsahuje aj niekoľko pravidiel týkajúcich sa právomoci, pri ktorých uplatniteľnosť nezávisí od miesta bydliska žalovanej strany. Ak má žalovaný bydlisko na Islande, v Nórsku alebo vo Švajčiarsku, otázku právomoci určuje Lugánsky dohovor. Ak žalovaný nemá bydlisko v EÚ alebo v krajine, ktorá je signatárom Lugánskeho dohovoru, otázka právomoci sa určí obdobným uplatnením noriem konfliktu právomoci, ktoré sa stanovujú v kapitole 10 švédskeho súdneho poriadku, pričom sa zohľadní základná požiadavka existencie švédskeho záujmu na výkone spravodlivosti švédskeho súdu.

Bydlisko jednotlivca, ktorého práva boli porušené, vo všeobecnosti nie je významné pre uplatniteľnosť nariadenia Brusel I. V niektorých prípadoch sa však vyžaduje, aby mal žalobca bydlisko v členskom štáte alebo aby okolnosť, ktorá je základom právomoci, bola pripísateľná členskému štátu.

Rozhodujúcim faktorom je, že okolnosti, ktoré sú základom právomoci, musia existovať v čase podania žaloby na súd.

Rozhodné právo

Právo krajiny, ktoré sa má uplatniť pri žalobe vyplývajúcej z porušenia práv, v ktorej jednal švédsky súd, určuje švédsky súd uplatňujúci švédske medzinárodné právo súkromné. Vo všeobecnosti to znamená, že sa uplatní právo krajiny, v ktorej vznikla škoda. Ak došlo k porušeniu ľudských práv mimo Švédska, na žalobu obete sa preto bude len zriedka vzťahovať švédske právo. To platí bez ohľadu na to, či sa jednotlivец rozhodol formulovať svoju žalobu na základe zmluvných (ak ide o pracovné zmluvy) alebo mimozmluvných dôvodov (ak žiadna pracovná zmluva neexistuje). Hlavný dôvod tejto skutočnosti spočíva v tom, že prepojenie so Švédskom nie je dostatočne silné.

Na rozdiel od obsahu švédskeho práva je obsah cudzieho práva na švédskych súdoch skutkovou otázkou. Osoba, ktorá svoju žalobu stavia na cudzom práve, musí preto predložiť potvrdzujúce dôkazy, napr. v podobe znaleckého posudku. To môže viesť k určitým nákladom.

Aj keď sa na žalobu vzťahuje cudzie právo, švédske súdy môžu mať určitý priestor na uplatňovanie švédskeho práva, pokiaľ ide o otázku medzinárodne záväzných pravidiel alebo ak je cudzie právo v rozpore so švédskym verejným poriadkom. Takéto mimoriadne postupy sa však uplatňujú veľmi zriedkavo. Až do stanovenia judikatúry, napríklad Súdneho dvora Európskej únie a švédskych súdov, takisto nie je jasné, do akej miery nárok na náhradu škody týkajúci sa porušenia ľudských práv vedie k uplatňovaniu týchto pravidiel o výnimkách, napr. v dôsledku nedostatkov, pokiaľ ide o ochranu práv v krajine, v ktorej vznikla škoda.

Praktické možnosti podania žaloby na švédsky súd zo strany jednotlivca

Pokiaľ je daná švédska právomoc a existuje chránený nárok, ktorý možno vymáhať (napr. na základe uplatniteľného cudzieho práva), možnosť obrátiť sa na švédske súdy je pomerne priaznivá. Okrem toho sú právne možnosti cudzinca vystupovať ako jedna zo strán vo švédskom spore v zásade porovnateľné s možnosťami, ktoré sa uplatňujú na švédskych občanov.

Ak cudzinec narazí na finančné alebo iné praktické prekážky, ktoré by bránili vycestovaniu na príslušný súd vo Švédsku, možno predpokladať, že súd sa bude zaoberať riešením tohto problému napríklad tak, že umožní účasť na konaní telefonicky alebo pomocou audiovizuálneho spojenia.

Niektorí cudzinci, ktorí nemajú bydlisko vo Švédsku a ktorí podávajú žalobu proti švédskej právnickej osobe na švédskom súde, musia na návrh obžalovaného zložiť zábezpeku na budúce trovy konania obžalovaného. Cudzí štátni príslušníci a právnické osoby, ktoré sú oslobodené od povinnosti zložiť zábezpeku, sa uvádzajú v *oznámení*

o oslobodení zahraničných žalobcov v určitých prípadoch od zloženia zábezpeky na trovy konania z 15. mája 2014.

Možnosti cudzinca zabezpečiť si financovanie súdnych poplatkov a poplatkov ombudsmana z verejných zdrojov sú obmedzené, aspoň pokiaľ ide o občana krajiny mimo EÚ. Najväčšia príležitosť na verejné financovanie existuje vtedy, keď je nárok na náhradu škody predložený ako individuálny nárok v súvislosti s trestnou vecou. Inak možnosti riešenia cez súkromné financovanie do veľkej miery závisia od osobných finančných a sociálnych pomerov cudzinca.

Ďalšie informácie

Memorandum pre ministerstvo zahraničných vecí týkajúce sa možnosti jednotlivca podať žalobu proti švédskej spoločnosti na švédskom súde v dôsledku porušení ľudských práv spáchaných mimo Švédska. Mannheimer Swartling (2015)

<https://docplayer.se/7222881-Promemoria-till-utrikesdepartementet.html>

Ďalšie informácie týkajúce sa usmernení pre podávanie žalôb na súdoch sú k dispozícii na adrese <https://www.domstol.se/en/>.

4. Môžu úrady ombudsmanov, orgány pre rovnosť alebo národné inštitúcie pre ľudské práva podporiť obeť porušovania ľudských práv v súvislosti s podnikaním, ktorých sa dopustili európske nadnárodné korporácie mimo územia Európskej únie? Môžu tieto subjekty prešetriť môj prípad, aj keď nie som občanom EÚ a nežijem na území EÚ? Existujú vo vašej krajine iné verejné služby (napríklad inšpektorát práce alebo životného prostredia), ktoré môžu môj prípad prešetriť? Kde môžem nájsť informácie o mojich právach?

Pozri otázku 1.

Švédsky inštitút pre ľudské práva nespracúva individuálne sťažnosti týkajúce sa porušovania ľudských práv.

5. Ukladá vaša krajina európskym nadnárodným korporáciám povinnosť vytvoriť mechanizmus na podávanie sťažností alebo mediačné služby pre prípady porušenia práv v dôsledku ich podnikateľských aktivít? Vzťahuje sa táto povinnosť aj na porušenia, ku ktorým došlo mimo územia Európskej únie? Kto je vo vašej krajine zodpovedný za monitorovanie týchto aktivít? Sú verejne dostupné správy s informáciami o fungovaní tohto systému?

Vlastné mechanizmy nápravy spoločností

Spoločnosti zodpovedajú za zabezpečenie toho, aby sa ich činnosťami neporušovali žiadne ľudské práva, a ak spoločnosť takéto porušenie spôsobila, prispela k nemu alebo je s ním prepojená, musí sa pokúsiť nájsť spôsob nápravy situácie v prospech dotknutej osoby. Takáto náprava môže zahŕňať ospravedlnenie, poskytnutie finančnej alebo nefinančnej náhrady alebo nejaký iný druh nápravy, na ktorom sa dotknutá osoba a spoločnosť dohodli. Zložitejšia situácia nastáva, ak spoločnosť neprispela k vzniku žiadneho negatívneho vplyvu, ale vplyv je priamo prepojený s jej činnosťou. Ak má spoločnosť dostatočný vplyv na riešenie negatívneho vplyvu, v takýchto prípadoch by mala spoločnosť tento svoj vplyv využiť.

Neexistuje žiadny štandardný model toho, ako by spoločnosť mala najlepšie zorganizovať svoje vlastné mechanizmy vybavovania sťažností a nápravy. Každá spoločnosť musí sama posúdiť, čo je na základe jej špecifických okolností vhodné.

Niektoré z ukazovateľov:

- Otvorenosť – uľahčenie dialógu s tými, ktorých sa správanie spoločnosti dotýka.
- Rokovania a diskusie so zástupcami zamestnancov – často sú dobrým základom pre účinné opatrenia v prípadoch, ktoré sa týkajú zamestnancov.
- Usmernenia o tom, ako môžu osoby v rámci spoločnosti interne upozorniť na pochybenie, ako sa má v nadväznosti na upozornenie postupovať a ako majú byť osoby, ktoré na pochybenie upozornili, chránené.
- Systém vybavovania sťažností, v rámci ktorého môžu osoby mimo spoločnosti, ktoré majú pocit, že boli alebo budú oni alebo iné osoby spoločnosťou negatívne ovplyvnené, bezpečne a anonymne spoločnosť na problém upozorniť.

Vláda zaviedla nové právne predpisy týkajúce sa vykazovania informácií o udržateľnosti veľkých spoločností, ktoré sú ambicióznejšie ako smernice EÚ, ako aj jasnejšie kritériá udržateľnosti v zákone o verejnom obstarávaní a silnejšiu právnu ochranu oznamovateľov.

V decembri 2016 nadobudli účinnosť nové právne predpisy týkajúce sa vykazovania informácií o udržateľnosti. V dôsledku týchto právnych predpisov sú teraz všetky veľké spoločnosti s viac ako 250 zamestnancami povinné vykazovať informácie o udržateľnosti. Okrem informácií o vplyve na životné prostredie, sociálnych podmienkach, rovnosti a predchádzaní korupcii musia správy obsahovať aj informácie o opatreniach na zabezpečenie dodržiavania ľudských práv vrátane práv zamestnancov, ak je to potrebné na účely pochopenie vývoja, pozície a výsledkov spoločnosti.

V januári 2017 prijal Riksdag okrem toho aj prísne právne predpisy na účely ochrany zamestnancov, ktorí upozornia na závažné pochybenia v činnostiach ich zamestnávateľa („whistle-blowing“). Pod touto osobitnou ochranou majú zamestnanci, ktorí sú vystavení represáliám zo strany ich zamestnávateľa, nárok na náhradu škody.

Verejné správy

Podnikanie a ľudské práva: Hmatateľné nedostatky a medzery vo švédskom práve. Správa pre švédsky Úrad pre verejnú správu. Enact Sustainable Strategies (Enact), konzultačná spoločnosť špecializujúca sa na udržateľný rozvoj podnikania a zodpovedné podnikanie.

[Podnikanie a ľudské práva: Hmatateľné nedostatky a medzery vo švédskom práve. Enact \(statskontoret.se\)](#)

6. Mám osobitné práva ako zraniteľná obeť usilujúca sa o nápravu v prípadoch porušenia ľudských práv v súvislosti s podnikaním? Mám prístup k právnej pomoci a za akých podmienok? Ktoré náklady bude právna pomoc pokrývať? Mám prístup k právnej pomoci za rovnakých podmienok, aj keď nie som občanom EÚ alebo nežijem na území EÚ?

Obete porušovania ľudských práv v súvislosti s podnikaním nemajú žiadne osobitné práva (pozri otázku č. 1).

Možnosť získania právnej pomoci je daná v súlade so zákonom o právnej pomoci (1996:1619). O tom, či máte alebo nemáte nárok na právnu pomoc, rozhoduje vždy súd alebo Úrad pre právnu pomoc (*Rättshjälpsmyndigheten*).

Právna pomoc sa vo všeobecnosti vzťahuje na súkromné osoby, t. j. nie na združenia, spoločnosti alebo podobné subjekty. Vo výnimočných prípadoch možno právnu pomoc poskytnúť aj obchodníkovi alebo v prípade pozostalosti.

Vaše finančné prostriedky vychádzajú z vášho vypočítaného ročného príjmu pred zdanením. Odpočítajte 15 000 SEK za každé dieťa, na ktoré prispievate výživným, maximálne však do výšky 75 000 SEK. Suma sa musí upraviť aj v prípade, že máte majetok alebo dlhy, ktoré ovplyvňujú vašu platobnú schopnosť. Aby ste mali nárok na právnu pomoc, vaše finančné prostriedky nesmú presiahnuť sumu 260 000 SEK za rok. Keď vám bude oznámené, že vám bude právna pomoc poskytnutá, musíte časť nákladov uhradiť sám (sama). Právna pomoc nie

je pre dospelé osoby nikdy úplne bezplatná a časť, ktorú uhradíte vy sám (sama), sa nazýva poplatok za právnu pomoc. Váš poplatok za právnu pomoc nemôže byť nikdy vyšší ako náklady na právnu pomoc.

Poistenie právnej ochrany je forma poistenia, ktorá je vo väčšine prípadov zahrnutá v poisteniach domácností a zariadenia domácností, poisteniach domácností a nehnuteľného majetku a poisteniach rekreačného ubytovania. Poistenie právnej ochrany znamená, že z vášho poistenia možno uhradiť časť nákladov na právnik a alebo advokáta. Podmienky poistenia právnej ochrany sa môžu v jednotlivých poisťovniach líšiť, preto je dôležité overiť si podmienky vášho poistného krytia.

V § 35 vyhlášky o právnej pomoci (1997:404) sa stanovuje, s ktorými cudzincami sa má zaobchádzať rovnakým spôsobom ako so švédskymi občanmi vo veciach nároku na právnu pomoc v súlade so zákonom o právnej pomoci.

■ Posledná aktualizácia: 13/08/2025

Obsah pôvodných vnútroštátnych jazykových verzií na tejto webovej lokalite spravujú príslušné členské štáty. Preklady týchto textov zabezpečila Európska komisia. V prekladoch preto ešte môžu chýbať možné úpravy pôvodných textov, ktoré neskôr vykoná príslušný štátny orgán členského štátu. Európska komisia vylučuje akúkoľvek zodpovednosť za akékoľvek informácie alebo údaje obsiahnuté alebo uvedené v tomto dokumente. Právne normy v oblasti autorských práv členského štátu zodpovedných za túto stránku nájdete v právnom oznámení.